

Kitaabka Daanyeel - Tirada Toddobaatan iyo Kow

Dhar-Xidhka Waxsii-sheegista: Muujinta Afarta Karaahiyo ee Yexesqeel Cutubka Siddeedaad iyo Muhiimaddooda Wakhtiga Casriga ah

Jeff Pippenger
2024-02-04

Afarta karaahiyada ee ku xusan Yexesqeel cutubka siddeedaad, waxay metelaan afarta fac ee Israa'iilka casriga ah, bilowga Israa'iilka casriga ahna waxaa astaan ahaan loo muujiyey bilowgii Israa'iilkii qadiimiga ahaa. Labadaas taariikhood ee bilowguba waxay markhaati ka yihiin dhammaadka Israa'iilka casriga ah ee sharciga Axadda ee dhowaan imanaya. Labada bilow ee Israa'iil, midkii qadiimiga ahaa ee suugaan ahaan runta ahaa iyo kan casriga ah ee ruuxiga ahba, waxaa markhaati u ah taariikhdiis bilowga ahayd ee boqortooyadii waqooyi ee Israa'iil markii ay ka go'day Yahuudah.

Markii reer binu Israa'iilkii hore ay dhiseen weysaha dahabka ah, waxay markaas uun ka soo baxeen Masar, taas oo ahayd rumoobidda wax sii sheegid muujinaysay in Ilaah ka dhigi doono boqortooyo. Qisada Yerobcaam, oo ahaa boqorkii ugu horreeyey ee boqortooyada woqooyi ee Israa'iil, waxay xambaarsan tahay isla astaamahaas. Yerobcaam wuxuu uga cararay Masar cadhadii Sulaymaan. Wuxuu nebi Axaayaah ka helay ballan wax sii sheegid ah oo ahaa in laga dhigi doono boqor ka taliya toban ka mid ah laba iyo tobanka qabiil. Ka hor intii aan wax sii sheegiddaasu rumoobin, Yerobcaam wuxuu u carari lahaa Masar si uu isu fogeeyo Sulaymaan, ilaa Sulaymaan dhintay.

Oo waxay noqotay wakhtigaas, markii Yaaraabcaam Yerusaaalem ka baxay, in nebigii Axiyaah oo reer Shiiloh ahaa uu jidka ka helay; oo isagu wuxuu huwtay maro cusub; oo labadoodiiba keligood bay duurka ku ahaayeen. Markaasaa Axiyaah qabtay maradii cusbayd ee isagii saarnayd, oo laba iyo toban cad bay u kala jeexjeexday. Oo wuxuu Yaaraabcaam ku yidhi, Toban cad qaado; waayo, Rabbiga ah Ilaaha reer binu Israa'iil wuxuu leeyahay sidaan, Bal eeg, boqortooyada waxaan ka jeexi doonaa gacanta Sulaymaan, oo toban qabiilna adigaan ku siin doonaa. (Laakiinse hal qabiil ayuu yeelan doonaa addoonkaygii Daa'uud aawadiis, iyo Yerusaaalem aawadeed, taas oo ah magaalada aan ka doortay qabiilooyinka reer binu Israa'iil oo dhan.) Maxaa yeelay, way iga tageen, oo waxay caabudeen Cashtoreet oo ah ilaahaddii reer Siidoon, iyo Kemoosh oo ah ilaahii reer Moo'aab, iyo Milkom oo ah ilaahii reer Cammoon, oo kuma ay socon jidadkayga si ay u sameeyaan waxa indhahayga ku qumman, oo ay xajistaan qaynuunnadayda iyo xukumadayda, sidii Daa'uud oo ahaa aabbihiis yeelay. Habase yeeshee boqortooyada oo dhan gacantiisa kama wada qaadi doono; laakiinse cimrigiisa oo dhan amiir baan ka dhigi doonaa addoonkaygii Daa'uud aawadiis, kan aan doortay, maxaa yeelay, wuxuu xajiyey amarradaydii iyo qaynuunnadaydii. Laakiinse boqortooyada waxaan ka qaadi doonaa gacanta wiilkiisa, oo adigaan ku siin doonaa, kuwaas oo ah toban qabiil. Oo wiilkiisana hal qabiil baan siin doonaa, si Daa'uud oo addoonkayga ahi had iyo goor iftiin iigu haysto

Yerusaalem hortayda, taas oo ah magaalada aan doortay inaan magacayga halkaas dhigo.

Oo anna waan ku qaadan doonaa, oo waxaad u talin doontaa wax kasta oo naftaadu doonayso, oo waxaad boqor u ahaan doontaa reer binu Israa'iil. Oo waxay noqon doontaa, haddii aad dhegaysato wax kasta oo aan kugu amro, oo aad ku socoto jidadkayga, oo aad samayso waxa hortayda ku qumman, adigoo xafidaya qaynuunnadayda iyo amarradayda, sidii addoonkaygii Daa'uud yeelay; inaan kula jiri doono, oo aan kuu dhisi doono guri aamin ah, sidii aan ugu dhisay Daa'uud, oo aan reer binu Israa'iil ku siin doono. Oo taas aawadeed waxaan dhibi doonaa farcankii Daa'uud, laakiinse sidaas weligeed ma ahaan doonto. Sidaas daraaddeed Sulaymaan wuxuu doonay inuu dilaa Yeroboocaam. Markaasaa Yeroboocaam kacay oo u cararay Masar, xaggii Shiishaaq oo ahaa boqorkii Masar, oo wuxuu joogay Masar ilaa dhimashadii Sulaymaan. Falimihii kale ee Sulaymaan, iyo kulli wixii uu sameeyey, iyo xigmaddiisii, sow kuma qorna kitaabkii falimaha Sulaymaan? Oo wakhtigii Sulaymaan Yerusaalem ugu talinayey reer binu Israa'iil oo dhan wuxuu ahaa afartan sannadood. Markaasaa Sulaymaan la seexday awowayaashiis, oo waxaa lagu aasay magaaladii aabbihiis Daa'uud; oo meeshiisina waxaa boqor ka noqday wiilkiisii Rexabcaam. 1 Boqorradii 11:28–43.

Markii boqor Sulaymaan dhintay, boqortooyadu waxay ahayd in la kala qaybiyo, Yerobocaamna uu boqor u noqdo tobanka qabiil ee woqooyi, wiilka Sulaymaanna, Rexabcaam, uu boqor ka noqdo Yerusaalem. Ka hor intii aan kala qaybsanaanta qabaa'ilku dhicin, Yerobocaam wuxuu u baahnaa inuu Masar ka soo baxo.

Markaasaa Rexabcaam wuxuu tegey Shekem, waayo, reer binu Israa'iil oo dhammu waxay yimaadeen Shekem inay isaga boqor ka dhigaan. Oo waxaa dhacday in markii Yaaraabcaam ina Nebaad, oo weli Masar joogay, uu taas maqlay, (waayo, wuxuu ka cararay Boqor Sulaymaan hortii, oo Yaaraabcaamna Masar buu degganaa;) inay cid u direen oo u yeedheen. Markaasaa Yaaraabcaam iyo shirkii reer binu Israa'iil oo dhammu yimaadeen, oo Rexabcaam la hadleen, iyadoo leh, Aabbahaa ayaa harqoodkayagii ka dhigay mid culus; haddaba sidaas daraaddeed adeeggii adkaa ee aabbahaa, iyo harqoodkii cuslaa ee uu na saaray, noo fududee, annaguna waannu kuu adeegi doonaa. Oo isna wuxuu ku yidhi, Weliba saddex maalmood taga, dabadeedna mar kale iigu soo noqda. Markaasaa dadkii tageen. 1 Boqorradii 12:1–5.

Sheekada sida nacasnimada ah ee Rexabcaam u dhaqmay intii lagu jiray saddexdaas maalmood, waxay eedda saartaa diidmadiisii nacasnimada ahayd ee uu ku gacan saydhay taladii odayaasha; hase yeeshee kala-go'a qabiilooyinka waa la sii waxyooday, sidaas darteed si ama si kale way dhici lahayd. Waxaa habboon in halkan lagu xuso, maqaal dambe awgiis, in habraaca kala-go'a si gaar ah loogu aqoonsaday saddex maalmood. Labadii boqortooyo mar kale waxay noqdaan hal boqortooyo gudaheeda taariikhda Milleriyiinta, oo markii qabiilooyinka woqooyi iyo koonfureed ay hal boqortooyo noqdaan inta lagu jiro taariikhda Milleriyiinta, taas oo ah muddada imaatinka saddexda malaa'igood ee Muujintii cutubka afar iyo tobnaad. Saddexdaas malaa'igood ee taariikhda Milleriyiinta waxaa lagu asteeyey saddexdii maalmood ee go'aankii Rexabcaam. Afartan iyo lixdaas sannadood ee ay saddexda malaa'igood yimaadeen laga bilaabo 1798 ilaa 1844, waxay sidoo kale ahaayeen saddexda maalmood ee astaanta ahaa ee Masiixu ku sheegay Yooxanaa cutubka labaad in looga baahnaa lahaa Isaga inuu kiciyo macbud la dumiyey, laakiin

qaybtaas daraasadda ka mid ahi waxay u taal maqaal dambe.

Markii Rexabcaam ku dhawaaqay hadalkiisii nacasnimada ahaa dhammaadka saddexda maalmood, boqortooyooyinkii way kala qaybsameen.

Sidaas daraaddeed, markii reer binu Israa'iil oo dhammu arkeen in boqorkii aanu iyaga dhegaysan, ayaa dadkii boqorkii ugu jawaabeen iyagoo leh, Qayb maxaynu ku leenahay Daa'uud? Oo dhaxalna kuma lihin wiilka Yesay. Teendhooyinkiinna u noqda, Israa'iilow; hadda gurigaaga ka tasho, Daa'uudow. Sidaas daraaddeed reer binu Israa'iil waxay u tageen teendhooyinkoodii. Laakiin carruurtii reer binu Israa'iil ee degganayd magaalooyinka dalka Yahuudah, Rexabcaamna wuu u boqor ahaan jiray iyaga. Markaasaa Boqor Rexabcaam diray Adoraam oo cashuurta u sarrayay; oo reer binu Israa'iil oo dhammu dhagxaan bay ku dhagxiyeen, wuuna dhintay. Sidaas daraaddeed Boqor Rexabcaam wuu degdegay inuu gaadhifaraskiisii fuulo si uu ugu cararo Yerusaaalem. Sidaas daraaddeed reer binu Israa'iil waxay ku caasiyoobeen gurigii Daa'uud ilaa maantadan. Oo waxaa dhacay, markii reer binu Israa'iil oo dhammu maqleen in Yaaraabcaam soo noqday, inay u cid direen oo shirkii ugu yeedheen, oo ay isaga boqor uga dhigteen reer binu Israa'iil oo dhan; ma jirin mid raacay gurigii Daa'uud qabiilka Yahuudah mooyaane. 1 Boqorradii 12:16–20.

Waxsii sheegaysay in Yerobcaam la siin doono boqortooyo waa ay rumoowday, waxaana la rumoobay wakhtigii uu Masar ka soo baxay. Isagoo ka maseyrsan in meesha quduuska ah ee Ilaah ay ku taalay magaalada Yerusaaalem, oo ah magaalada Ilaah doortay inuu magiciisa dhigo, Yerobcaam wuxuu bilaabay inuu sameeyo meel quduus ah oo been-abuur ah, wadaadnimo been-abuur ah, iyo adeeg cibaado oo lid ku ah kii loo amray in lagu fuliyo Yerusaaalem oo keliya. Hawshii Yerobcaam ee ahayd inuu ka dhex dhiso nidaam cibaado oo been-abuur ah tobanka qabiil ee woqooyi, waxay si toos ah ula siman tahay fallaagadii Haaruun iyo dibigii dahabka ahaa, sidaas darteedna waxay bixisaa markhaati kale, oo aan ku koobnayn sharciga Axadda ee dhowaan imanaya oo keliya, balse sidoo kale ku saabsan fallaagadii 1863.

Yarobcaamna qalbigiisa ayuu iska yidhi, Haatan boqortooyadu waxay ku noqon doontaa reer Daa'uud. Haddii dadkanu Yerusaaalem u koraan inay allabari ku bixiyaan guriga Rabbiga, markaas qalbiga dadkanu mar kale wuxuu u jeesan doonaa sayidkoodii, xagga Rexabcaam oo ah boqorka dalka Yahuudah; wayna i dili doonaan, oo haddana waxay ku noqon doonaan Rexabcaam oo ah boqorka dalka Yahuudah. Sidaas daraaddeed boqorkii talo ayuu qaatay, oo wuxuu sameeyey laba weylood oo dahab ah, wuxuuna ku yidhi, Aad bay idiinku badan tahay inaad Yerusaaalem u kacdaan; bal eeg ilaahyadiinnii, Israa'iilow, kuwii idinka soo bixiyey dalkii Masar. Midna wuxuu dhigay Beytel, kii kalena wuxuu geeyey Daan. Taasuna dembi bay noqotay; waayo, dadku waxay tageen inay ku caabudaan kii hore yaallay, xataa ilaa Daan. Oo wuxuu dhisay guri meelo sarsare ah, oo wadaaddana wuxuu ka dhigay dadka ugu hooseeya, kuwaas oo aan ka mid ahayn reer Laawi. Yarobcaamna wuxuu amray iid bisha siddeedaad, maalinteeda shan iyo tobnaad, oo u eg iidda dalka Yahuudah ka jirta, oo wuxuu allabari ku bixiyey meeshii allabariga. Sidaas oo kalena ayuu Beytel ku sameeyey, isagoo allabari u bixinaya weylihi uu sameeyey; oo Beytelna wuxuu dejiyey wadaaddadii meelaha sarsare ee uu sameeyey. Sidaas daraaddeed meeshii allabariga ee uu Beytel ku sameeyey ayuu allabari ku bixiyey maalintii shan iyo tobnaad oo bisha siddeedaad, taas oo ahayd bishii uu qalbigiisa ka

hindisay; oo wuxuu reer binu Israa'iil u amray iid; oo meeshii allabarigana wuxuu ugu bixiyey allabari, oo foonna wuu gubay. 1 Boqorradii 12:26–33.

Kacdoonkii Yerobocaam waxay bixisaa xarriiq kale oo run ah oo lagu dul dhigo kacdoonkii Haaruun, kacdoonkii geeska Protestant-ka ee 1863, iyo kacdoonka geeska Jamhuuriga ee sharciga Axadda ee dhowaan imanaya; sidaas yeelkeedna waxay ballaarisaa markhaatifurka nebiyadeed. Kacdoonkii weysha dahabka ahayd ee Haaruun, Rabbigu wuxuu beddelay habkii la amray ee lagu dooran jiray wadaadnimada.

Kahor kacdoonka ka hor, curadka qabiil kasta waxaa loo qorsheeyey inuu ka mid noqdo wadaadnimada. Laakiin kacdoonkii dibi dahabka ahaa ee Haaruun, qabiilka Laawi oo keliya ayaa la safnaa Muuse. Sababtaas aawadeed ayuu Ilaah u beddelay habkii loo dejiyey ee ragga loogu keeni jiray wadaadnimada, oo wixii markaas ka dambeeyey qoyska Laawi oo keliya ayaa ka koobnaan lahaa wadaadnimada.

Oo markii Muuse arkay in dadkii qaawan yihiin; (waayo Haaruun wuxuu ka dhigay iyaga qaawan oo ceeb u ah cadaawayaashooda dhexdooda;) markaasaa Muuse istaagay iridda xerada, oo yidhi, Ku alla kii Rabbiga dhiniciisa ahu ha ii yimaado. Oo wiilashii reer Laawi oo dhammu isagay isu soo urursadeen. Oo wuxuu ku yidhi iyaga, Rabbiga ah Ilaaha reer binu Israa'iil wuxuu leeyahay sidan, Nin waluba seeftiisa ha dhex gashado dhiniciisa, oo xerada oo dhan irid ilaa irid ha ku dhex maro, oo nin waluba ha dilo walaalkiis, oo nin waluba ha dilo saaxiibkiis, oo nin waluba ha dilo deriskiisa. Oo wiilashii reer Laawi waxay yeeleen sidii eraygii Muuse ahaa; oo maalintaas waxaa dadkii ka dhacay qiyaastii saddex kun oo nin. Baxniintii 32:25–28.

Yeroboocaam wuxuu ku dayan-abuuray wixii Ilaah ku sameeyey fallaagadii Haaruun markii Ilaah ka dhex kiciyey wadaadnimo cusub qabiilka Laawi, waayo Yeroboocaam “wuxuu wadaaddo ka dhigay kuwii dadka ugu hooseeyey, oo aan ka mid ahayn wiilashii Laawi.” Fallaagada bilowgii boqortooyadii tobanka qabiil ee woqooyi waxay la barbar socotaa fallaagadii Haaruun iyo nacasyadii ciyaarayey. Fallaagadu waxay dhacday ka dib markii laga soo baxay Masar, iyadoo lagu rumoobay wax sii sheegid ballanqaadday in boqortooyo la dhisi doono. Labada xaaladoodba waxaa la aasaasay wadaadnimo cusub, taas oo ahayd isbeddel ka yimid nidaamkii hore ee wadaaddada lagu dooran jiray.

Fallaagadii Weysha Dahabka ahayd ee Haaruun waa la soo celiyey, hase yeeshee waxaa sii laba-laabay Yerobocaam, waayo, wuxuu sameeyey laba weyl oo dahab ah, wuxuuna dhigay laba magaalo. Magaalada Daan waxay ka dhigan tahay xeeladda dawladdnimada, waayo Daan macnihiisu waa “in la xukumo”; magaalada Beytelna waxay ka dhigan tahay xeeladda kaniisadda, waayo Beytel macnihiisu waa “guriga Ilaah”. Weylaha dahabka ahi waxay lahaayeen isla astaantii uu lahaa weyshii Haaruun, laakiin waxaa u sii raacay maragga dheeraadka ah ee midowga Kaniisadda iyo Dawladda sida ay u meteleen labadaas magaalo. Weylku wuxuu ahaa nooca ugu sarreeya ee allabari jaahilnimo, sidaas daraaddeedna wuxuu matalaa allabari been-abuur ah oo Masiixa ah. Dahabku waa astaan Baabuloon, weylkuna wuxuu ahaa ekaan bahal. Sida Haaruun u amray maalin cibaado oo been ah, Yerobocaamna sidoo kale wuxuu amray iid, wuxuuna hubiyey in taariikhda iiddani aanay waafaqsanayn wakhtiga cibaadada runta ah ee Yerusaaalem.

Dhammaan waxyaalaha uu ka kooban yahay sharciga Axadda ee dhawaan imanaya waxaa lagu matalay markhaatifurka caasinnimada Yerobaam; allabariga beenta ah (weysa), Masiixa beenta ah (meesha allabariga), suuradda bahalka (isku-darka Kaniisadda iyo Dawladda), maalinta cibaadada ee beenta ah (Axad), iyo wadaadnimo been-abuur ah.

Bilowgii Israa'iilkii hore, bilowgii tobanka qabiil ee woqooyi sida boqortooyo ahaan, iyo bilowgii Adventism-ka dhammaantood waxay wada leeyihiin isla curiyeyaasha nebiyadeed, waxayna si wadajir ah u aqoonsadaan curiyeyaasha nebiyadeed ee sharciga Axadda ee dhawaan imanaya. Israa'iilkii hore wuxuu ka soo baxay addoonsigii Masar, Yerobcaamna wuxuu ka soo baxay Masar oo uu u cararay si uu uga baxsado silcintii Sulaymaan, Adventism-kii Milleritkuna wuxuu hadda ka soo baxay addoonsigii baabasiimada.

Wadaadnimadii Laawi waxaa la aasaasay xilligii fallaagadii Haaruun; wadaadnimadii been-abuurka ahayd ee kuwa dadka ugu hooseeya waxaa la taagay maraggii Yeroboocaam; oo markii Rabbigu axdi la galay Adfentisamkii Millerite-ka, sida Butros sheegay, reer Miller waxay ahaayeen “qaran la doortay, wadaadnimo boqornimo, quruun quduus ah, dad u gooni ah; inaad muujisaan ammaanta kan idiinka yeedhay gudcurka oo idiin geliyey iftiinkiisa yaabka leh.” Iftiinkii reer Miller loogu yeedhay wuxuu ahaa iftiinkii jawharadihii Miller oo lagu matalay labada loox ee Xabaquuq, kuwaas oo taariikhda fallaagadii Haaruun lagu sii tusaaleeyey labada loox ee Tobanka Amar. Gudcurkii laga yeedhayna wuxuu ahaa Waayihii Mugdiga ee xukunka baabanimada, kuwaas oo lagu sii tusaaleeyey gudcurkii addoonsigii Masar.

Markii Masiixu sara kiciyey macbudkii ay ku tumanayeen jaahilnimadu iyo baabaysnimaduba, wuxuu taas ku sameeyey afartan iyo lix sannadood gudahood, laga bilaabo 1798 ilaa 1844. Markuu macbudka dhisay dabadeed, isagoo ah Rasuulka Axdiga, ayuu si kedis ah ugu yimid macbudkiisa Oktoobar 22, 1844; waayo, wuxuu dhisay macbudkii la tumay oo la dumiyey, wuxuuna kaloo daahiriyeey wadaadnimo uu metelayey qabiilka Laawi.

Laakiin bal yaa adkaysan kara maalinta imaatinkiisa? Oo bal yaa istaagi kara marka uu muuqdo? Waayo, isagu wuxuu la mid yahay dabka dahab-shiideeyaha, oo kalehuna wuxuu la mid yahay saabuunta kuwa dharka caddeeya. Oo wuxuu u fadhiisan doonaa sidii dahab-shiideeye iyo nadiifiye lacagta; oo wuxuu nadiifin doonaa wiilashii Laawi, oo wuxuu daahirin doonaa sida dahab iyo lacag, inay Rabbiga ugu bixiyaan qurbaan xaqnimo ku jira. Markaasaa qurbaanada Yahuudah iyo Yerusaaalem Rabbiga uga farxin doonaan sidii waagii hore, iyo sidii sannadihii hore. Malaakii 3:2–4.

22-kii Oktoobar, 1844, Masiixu si kedis ah ayuu macbudkiisii u yimid, oo wuxuu axdi la galay dad uu wadaadnimadii Laawiyiinta matalaysay; hase ahaatee, sannadkii 1863, waxay ku celiyeen kacdoonkii Haaruun, waxaana wadaadnimadii Millerite-ku isu beddeshay wadaadnimadii La'odikiya, sida ay u matalayso wadaadnimadii Yerobcaam ee kuwii dadka ugu hooseeyey, iyo nacasyadii dheesha ee Haaruun. Si kastaba ha ahaatee, markhaatiga kacdoonkii Yerobcaam wuxuu leeyahay markhaati ka sii weyn oo ku saabsan kacdoonkii 1863. Markii Yerobcaam daahfuray nidaamkiisii beenta ahaa ee cibaadada, nebi Yerusaaalem ka yimid ayaa loo soo diray inuu canaanto kacdoonkii Yerobcaam, sida ay u astaysan tahay in Adventism-kii Millerite-ka loo hoggaamiyey inay aqbalaan Sabtida Tobanka Amar oo ah maalinta nasashada.

Markii Adventismku aqbalay iftiinka malaa'igta saddexaad iyo meesha quduuska ah, waxay mataleen canaan loo jeedinayo Protestankaas diiday iftiinka sii kordhaya ee furfuridda shaabbadaha oo bilaabmay wakhtigii dhammaadka sannadkii 1798. Sida Israa'iiltii qadiimiga ahayd ay u illowday Sabtida intay ku jirtay addoonsigeedii Masar, ayaa kaniisaddii cidlada joogtay iyana u illowday Sabtida markii la gaadhay sannadkii 1798. Iftiinkii sii kordhayey ee farriinta saacadda xukunka oo ay wadeen Milleriyiintu wuxuu ugu dambayntii horseeday meesha quduuska ah iyo sharciga Ilaah.

Iftiinkaasu wuxuu yimid Oktoobar 22, 1844, wuxuuna ka dhignaa canaan ku wajahan cibaado been ah oo loo jeedinayo kuwii loogu yeedhay inay gebi ahaanba uga soo baxaan caqiidooyinka beenta ah ee Katooligga. Cibaadada qorraxdu waa calaamadda awoodda Katooliggu ku leeyahay kaniisadaha ku noqday xeyndaabkeeda. Canaantaas waxaa lagu matalay caleemo-saarkii Yerobocaam ee nidaamkiisii beenta ahaa ee cibaadada.

Oo Yaaraabcaam wuxuu amray iid bishii siddeedaad, maalinta shan iyo tobnaad oo bisha ah, oo la mid ah iiddii ka jirtay Yahuudah; oo wuxuu wax ku bixiyey meesha allabariga. Sidaas oo kale ayuu Beytel ku yeelay, isagoo allabari u bixinaya weylhii uu sameeyey; oo wuxuu Beytel dhigay wadaaddadii meelaha sarsare ee uu sameeyey. Sidaas daraaddeed wuxuu wax ku bixiyey meeshii allabariga oo uu Beytel ku sameeyey maalintii shan iyo tobnaad oo bisha siddeedaad, taas oo ah bishii uu qalbigiisa ka hindisay; oo wuxuu reer binu Israa'iil u amray iid; oo wuxuu meeshii allabariga wax ku bixiyey, wuuna foom shiday. Oo bal eeg, nin Ilaah ah ayaa Yahuudah uga yimid Beytel eraygii Rabbiga; oo Yaaraabcaamna wuxuu taagnaa meeshii allabariga agteeda inuu foom shido. Oo isna wuxuu meeshii allabariga kaga qayliyey eraygii Rabbiga, oo wuxuu yidhi, Meel allabari, meel allabari, Rabbigu sidan buu leeyahay; Bal eeg, ilmo ayaa guriga Daa'uud u dhalan doona, magiciisuna wuxuu ahaan doonaa Yoosiyaa; oo korkaaga ayuu ku bixin doonaa wadaaddada meelaha sarsare oo fooma ku shida korkaaga, oo lafaha dadka ayaa korkaaga lagu gubi doonaa. Oo isla maalintaas ayuu calaamad bixiyey, isagoo leh, Tanu waa calaamaddii Rabbigu ku hadlay; bal eeg, meeshii allabariga way dillaaci doontaa, dambaskana ku dul yaal waa la daadin doonaa. Oo waxaa dhacday, markii Boqor Yaaraabcaam maqlay hadalkii ninkii Ilaah ee kaga qayliyey meeshii allabariga ee Beytel, ayuu gacantiisii ka soo bixiyey meeshii allabariga, isagoo leh, Qabta isaga.

Oo gacantiisii uu isaga ku soo fidiyey way engegtay, si uusan mar dambe dib ugu soo celin karin. Meesha allabariguna way dillaacday, dambaskiina wuu ka daatay meesha allabariga, sida calaamaddii ninkii Ilaah bixiyey erayga Rabbiga ku timid. Markaasaa boqorkii u jawaabay oo ku yidhi ninkii Ilaah, Haddaba baryo wejiga Rabbiga Ilaahaaga, oo ii soo ducee, si gacantaydu mar kale iigu soo noqoto. Ninkii Ilaahna Rabbiga ayuu baryey, gacantii boqorkiina mar kale ayay u soo noqotay, oo waxay noqotay sidii ay markii hore ahayd. Boqorkiina wuxuu ninkii Ilaah ku yidhi, Kaalay guriga ila tag, oo is nasii, anna abaal baan ku siin doonaa. Ninkii Ilaahna boqorkii ayuu ku yidhi, Haddaad i siin lahayd gurigaaga badhkiis, kula geli maayo, kibisna meeshan ku cuni maayo, biyona ku cabbi maayo, waayo, sidaas ayaa erayga Rabbigu igu amray, isagoo leh, Kibis ha cunin, biyo ha cabin, oo jidkii aad ku timidna dib ha ugu noqon. Sidaas daraaddeed jid kale ayuu maray, oo kuma uu soo noqon jidkii uu Beytel ku yimid. 1 Boqorradii 12:32–13:10.

Iyadoo ay la socdaan kacdoonkii weylaha dahabka ah ee ku jira markhaatifurka Haaruun iyo Yerobocaam, waxaa sidoo kale ku jira markhaatifurkiisa daahfurkii dhabta ahaa ee nidaamka beenta ah ee cibaadada ee Yerobocaam amray. Daahfurkaas wuxuu metelaa kala soocidda u dhexeysa cibaadadii la rabay in Yerusaaalem laga fuliyo iyo nidaamka been-abuurka ah ee Yerobocaam. Laga bilaabo 1798 ilaa 1844, Rabbigu wuxuu dadkiisa ka soo saaray gudcurkii xukunka baabowga una soo geliyey iftiinka yaabka leh ee wax sii sheegidda oo ay metelaan saddexda malaa'igood ee Muujintii afar iyo tobnaad. Kaniisadaha Borotestanka ayaa diiday iftiinkaas, sidaas daraaddeedna 1844 waxay noqdeen gabdhaha Kaatooligga.

Cibaadadii Yeroboocaam waxay astaan u ahayd nidaamka cibaadada Kaatooligga, sheekadiisana boqortooyadii woqooyi ee Israa'iil waxay ka dhigan tahay nidaamka beenta ah ee Kaatooligga oo Protestantiintii taariikhda Millerite-ku doorteen inay ku sii nagaadaan. Astaanta nidaamkaasina waa cibaadada qorraxda.

Bikradihii aaminka ahaa ee xigmadda lahaa oo galay Quduuska Ugu Quduusan 22-kii Oktoobar, 1844, waxay mataleen canaan ku socota Protestanka oo markaas uun ku noqday saameynta Kaatooligga, oo noqday gabdhii Rooma. Markii la daahfurayey nidaamkii cibaadada ee been-abuurka ahaa ee Yerobaam, nebi ayaa ka yimid Yahuudah oo canaantay Yerobaam, sidaas darteedna u ahaa astaan nebiyadeed oo bikradihii aaminka ahaa ee galay Quduuska Ugu Quduusan oo loo hoggaamiyey inay aqoonsadaan sharciga Ilaah. Sheekada nebigaa iyo canaantiisii ku socotay Yerobaam waa mid aad u iftiiminaysa marka la tixgelinayo fallaagadii 1863, hase yeeshee sheekadu waa inay sugtaa ilaa dhammaad lagu daro bilowga.

Bilowgii Israa'iilkii hore, boqortooyadii Yeroboocaam, iyo Israa'iilka casriga ahi dhammaantood way isu ekaanayaan, waxayna si wadajir ah u bixiyaan saddex markhaati oo ku saabsan dhammaadka bahalka dhulka ee Muujintii saddex iyo tobnaad, marka dhowaan la meelmarin doono sharciga Axadda. Kuwa aaminka ah ee Adventism-ka Millerite ah 22-kii Oktoobar, 1844, waxay noqdeen geeska runta ah ee Protestant-ka ee bahalka dhulka, waxayna sidaas ku noqdeen taariikhda bilaabatay wakhtigii dhammaadka sannadkii 1798. Sannadkii 1798 wuxuu ahaa bilowgii boqortooyada lixaad ee waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, taas oo ah Maraykanka, iyo aasaasidda geeska runta ah ee Protestant-ka ee Adventism-ka gudaha Maraykanka. Taariikhdaas bilowga ah waxay meteshaa taariikhda dhammaadka ee Maraykanka, waayo Ciise had iyo jeer wuxuu dhammaadka wax ku muujiyaa bilowga wax.

Saddexda markhaati ee bilowga ah ee Israa'iilkii qadiimiga ahaa, kan casriga ah, iyo kii Yeroboocaam, waxay tusaale u yihiin dhammaadka bahalka dhulka; hase ahaatee, waxaa kale oo jira dhammaad kale oo u baahan in hore loo dhigo ka hor inta aan la soo bandhigin markhaatifurka nebiga ka yimid Yahuudah ee Yeroboocaam canaantay. Taariikhda dhammaadka ah ee ay tahay in lagu daro waa dhammaadka boqortooyooyinkii waqooyi iyo koonfureed ee Israa'iil, sida uu nebiga Xisqii'eel u matalay.

Waa in aan la illoobin in waxa aynu hadda caddaynaynaa ay yihiin in kacdoonkii 1863 lagu calaamadeeyey karaahiyadii ugu horraysay ee Yexesqeel cutubka siddeedaad, taas oo ahayd sanamkii masayrka. Marka aynu ka hadalno dhammaadka boqortooyooyinkii woqooyi iyo

koonfur, sida uu Yexesqeel u matalay, waxaynu heli doonnaa caddayn ka badan inta ku filan si loo adkeeyo in kacdoonkii 1863 lagu sawiray kacdoonkii Haaruun iyo Yerobcaam, iyo in uu tilmaamayo bilowgii kii ugu horreeyey ee afarta qarni ee Adventism-ka La'odikiya.

Waxaannu daraasaddan ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.

Oo haddana Eraygii Rabbiga ayaa ii timid, iyadoo leh, Weliba adigu, wiilka Aadanow, ul qudha qaado, oo ku qor, Yahuudah, iyo reer binu Israa'iil oo ah saaxiibbadiis; dabadeedna ul kale qaado, oo ku qor, Yuusuf, oo ah usha Efrayim, iyo reerkii binu Israa'iil oo dhan oo ah saaxiibbadiis; oo iyaga midba midka kale ku dar hal ul, oo gacantaada waxay ku noqon doonaan hal ul. Oo markii reer binu dadkaagu kula hadlaan, oo ay ku yidhaahdaan, Miyaadan noo caddaynayn waxa aad kuwaas ula jeeddo? waxaad ku tidhaahdaa, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan qaadi doonaa usha Yuusuf oo ku jirta gacanta Efrayim, iyo qabiilooyinka binu Israa'iil oo ah saaxiibbadiis, oo waxaan kula dari doonaa isaga, taasuna waa usha Yahuudah, oo waxaan ka dhigi doonaa hal ul, oo gacantayday ku noqon doonaan hal ul. Oo ulaha aad wax ku qortayna waxay gacantaada ku jiri doonaan indhahooda hortooda. Oo waxaad ku tidhaahdaa, Sayidka Rabbiga ahu wuxuu leeyahay, Bal eega, waxaan reer binu Israa'iil ka soo qaadi doonaa quruumaha dhexdooda, meeshii ay tageen, oo waxaan ka soo ururin doonaa dhinac kasta, oo waxaan keeni doonaa dalkooda.

Oo waxaan iyaga ka dhigi doonaa quruun keliya oo ku taal dalka, buuraha Israa'iil dushooda; oo boqor keliya ayaa dhammaantood boqor u ahaan doona; oo mar dambe ma ahaan doonaan laba quruumood, oo mar dambena laba boqortooyo looma kala qaybin doono innaba. Oo mar dambe iskuma nijaasayn doonaan sanamyadooda, ama waxyaalahooda karaahiyada ah, ama xadgudubyadooda midkoodna; laakiinse waxaan ka badbaadin doonaa degaannadooda oo dhan oo ay ku dembaabeen, oo waan daahirin doonaa iyaga; sidaas daraaddeed iyagu waxay ahaan doonaan dadkayga, anna waxaan ahaan doonaa Ilaahood. Oo addoonkayga Daa'uud ayaa boqor u ahaan doona iyaga; oo dhammaantood waxay yeelan doonaan adhijir keliya; oo weliba xukumadayda ayay ku socon doonaan, qaynuunnadaydana way dhawri doonaan oo way samayn doonaan. Oo waxay degganaan doonaan dalkii aan siiyey addoonkayga Yacquub, kaas oo ay awowayaashiin degganaayeen; oo way ku degganaan doonaan, iyaga, iyo carruurtooda, iyo carruurta carruurtooda weligood; oo addoonkayga Daa'uud wuxuu ahaan doonaa amiirkooda weligiis. Oo weliba axdi nabadeed ayaan la dhigan doonaa iyaga; oo wuxuu iyaga u ahaan doonaa axdi weligiis ah; oo waan dejin doonaa iyaga, oo waan tarmin doonaa iyaga, oo meesha quduuska ahaydana dhexdooda ayaan ka taagi doonaa weligeedba. Oo taambuuggayguna wuu la jiri doonaa iyaga; haa, anna waxaan ahaan doonaa Ilaahood, iyaguna waxay ahaan doonaan dadkayga. Oo quruumaha kalena way ogaan doonaan in aniga Rabbigu quduus ka dhigo Israa'iil, marka meesha quduuska ahaydu dhexda iyaga ku taal weligeedba. Yexesqeel 37:15–28.